

ARTICLE INFO

Received: 22th June 2024
Accepted: 27th June 2024
Online: 28th June 2024

KEYWORDS

*Terrorism, Extremism,
Fundamental Tasks of
Extremism, Extremist
Organization, Extremist
Materials, Radicalisation,
Extremist Resources.*

THE EFFECT AND IMPORTANCE OF EXTREMISM ON SOCIETY

Hoshimov Ulugbek Muhiddin ugli

Senior Lieutenant, Operational Representative
of the Anti-Terrorism Group of the Khatirchi
District Internal Affairs Department of Navoi Region
<https://doi.org/10.5281/zenodo.12580268>

ABSTRACT

This article aims to reveal the reasons for the emergence of "Extremism" today, its development and impact on society, and how important it is to fight against it.

EKSTREMIZMNING JAMIYATGA TA'SIRI VA AXAMIYATI

Hoshimov Ulug'bek Muxiddin o'g'li

Navoiy viloyati Xatirchi tumani IIB Terrorizmga qarshi kurashish guruxi tezkor vakili katta
leytenant

<https://doi.org/10.5281/zenodo.12580268>

ARTICLE INFO

Received: 22th June 2024
Accepted: 27th June 2024
Online: 28th June 2024

KEYWORDS

*Terrorizm, Ekstremizm,
Ekstremizmning asosiy
vazifalari, Ekstremistik
tashkilot, Ekstremistik
materiallar, Radikallashuv,
Ekstremistik resurslar.*

ABSTRACT

Ushbu maqolada bugungi kunda "Ekstremizm"ning vujudga kelish sabablari, uning rivojlanishi va jamiyatga ta'siri, unga qarshi kurashishning qay darajada muxim ekanligi to'g'risidagi muloxazalarni ochib berishdan iborat.

Terrorizm va ekstremizm

Terrorizm va ekstremizm ba'zan bir-birining o'rnida ishlatiladi ammo bu Ikki iboraning xar biri ham jamiyat uchun xavf tug'diradi, shu sababli ular juda aniq ta'riflarga ega.

Terrorizm - bu hukumatga ta'sir qilish yoki jamoatchilikni qo'rqitish uchun mo'ljallangan harakat yoki tahdid. Uning maqsadi siyosiy, diniy yoki mafkuraviy maqsadni ilgari surishdir. Buyuk Britaniyada terrorizmning joriy ta'rifi 2006 yilgi Terrorizm to'g'risidagi qonunda berilgan.

Ekstremizm - ijtimoiy faoliyatda ekstremal qarashlar, pozitsiyalar va choralarga sodiqlik. U konstitutsiyaviy doiradan tashqariga chiqmaydigan ko'rinishlardan tortib, g'alayonlarni qo'zg'atish, fuqarolar itoatsizligi, qo'zg'olonchilik va terrorchilik harakatlari kabi o'tkir va ijtimoiy xavfli ko'rinishlarga qadar turli ko'rinishlarda ifodalanadi.

Bugungi kunda ekstremistik va xalqaro terrorchilik tashkilotlari diniy aqidalar niqobi ostida yoshlarni zo'ravonlikka, milliy o'zligini, madaniy-ma'rifiy va oilaviy qadriyatlarini yo'qotishga undash yo'li bilan jamiyatda zo'ravonlik va radikal qarashlarni tarqatishni davom ettirmoqda. Bularning barchasi fuqarolarni ekstremistik va terrorchilik tashkilotlari safiga jalb qilish uchun shart-sharoit yaratmoqda.

Shu munosabat bilan, ekstremizm va terrorizmning oldini olish va chek qo'yish hamda ularni moliyalashtirish manba va kanallariga barham berishga qaratilgan yanada samarali chora-tadbirlarni belgilash, bu borada milliy va xalqaro darajada sa'y-harakatlarni birlashtirish davlat siyosatining muhim yo'nalishlaridan hisoblanadi.

Ekstremizmning asosiy vazifalari:

- konstitutsiyaviy tuzum asoslarini zo'ravonlik bilan o'zgartirish
- davlat hududiy yaxlitligini buzish (shu hududning bir qismini begonalashtirish),
- mafkuraviy kurash orqali o'zining safini kengaytirish va jamiyat barqarorligini buzish.

Terrorizm ekstremizmdan nimasi bilan farq qiladi

2024 yil 14 martda xalqaro hamjamiyat ekstremizmning yangi ta'rifini e'lon qildi, unda shunday deyilgan:

"Ekstremizm - zo'ravonlik, nafrat yoki murosasizlikka asoslangan mafkurani targ'ib qilish yoki ommaga keng yoyish bo'lib, u quyidagilarga qaratilgan:

- boshqalarning asosiy huquq va erkinliklarini inkor etish yoki yo'q qilish
- zamonaviy davlatlarning liberal parlament demokratiyasi va demokratik huquqlar tizimini buzish, bekor qilish yoki almashtirish;
- o'zlarining o'ylangan natijalarga erishish uchun boshqalarga ataylab ruxsat beruvchi muhit yaratish.
- terrorizm va boshqa terroristik faoliyatni ommaviy ravishda oqlash;
- ijtimoiy, irqiy, milliy yoki diniy adovatni qo'zg'atish;
- shaxsning ijtimoiy, irqiy, milliy, diniy yoki lisoniy mansubligi yoki dinga munosabatidan kelib chiqib, uning eksklyuzivligi, ustunligi yoki pastligini targ'ib qilish;

- shaxs va fuqaroning ijtimoiy, irqiy, milliy, diniy yoki tilga mansubligiga yoki munosabatiga qarab uning huquqlari, erkinliklari va qonuniy manfaatlarini buzish.
- ushbu harakatlarni amalga oshirishga yoki ochiq-oydin ekstremistik materiallarni ommaviy tarqatishga, shuningdek, ommaviy tarqatish maqsadida ularni tayyorlash yoki saqlashga ommaviy chaqiriqlar

Ekstremistik tashkilot - ushbu Federal qonunda nazarda tutilgan asoslarga ko'ra sud ekstremistik faoliyatni amalga oshirish bilan bog'liq faoliyatni tugatish yoki taqiqlash to'g'risida qonuniy kuchga kirgan qaror qabul qilgan jamoat yoki diniy birlashma yoki boshqa tashkilot.

Ekstremistik materiallar - tarqatish yoki omma oldida namoyish qilish uchun mo'ljallangan, ekstremistik faoliyatni amalga oshirishga chaqiruvchi yoki bunday faoliyatni amalga oshirish zarurligini asoslovchi yoki asoslovchi hujjatlar yoki ma'lumotlar, shu jumladan Germaniya Milliy sotsialistik ishchilar partiyasi rahbarlarining asarlari. Italiya fashistik partiyasi, nutqlari, etakchi guruhlari, tashkilotlari yoki harakatlarining tasvirlari, Evropa o'qi mamlakatlaridagi asosiy urush jinoyatchilarini sudlash va jazolash bo'yicha Xalqaro harbiy tribunalning (Nyurnberg tribunalining) hukmiga binoan jinoyat deb e'lon qilingan, nutqlar, ushbu guruhlar, tashkilotlar yoki harakatlar bilan hamkorlik qilgan tashkilotlar rahbarlarining suratlari, milliy va (yoki) irqiy ustunlikni asoslaydigan yoki oqlaydigan yoki har qanday etnik, ijtimoiy, irqiy, milliy yoki diniy guruh.

Ekstremistik tashkilotning ramzlari - tavsifi tashkilotning ta'sis hujjatlarida mavjud bo'lgan belgilar, ularga nisbatan ushbu Federal qonunda nazarda tutilgan asoslarga ko'ra sud tugatish to'g'risida qonuniy kuchga kirgan qaror qabul qilgan. yoki ekstremistik faoliyatni amalga oshirish bilan bog'liq faoliyatni taqiqlaydi.

Bu kabi hatti-xarakatlar jamiyatga o'zining salbiy ta'sirini ko'rsatishini inobatga olgan xolda, O'zbekiston Respublikasining bir qancha normativ xujjatlarida javobgarlikning og'ir ekanligi ko'rsatib utilgan. Jumladan : JKning "244¹-modda. Jamoat xavfsizligi va jamoat tartibiga tahdid soladigan materiallarni tayyorlash, saqlash, tarqatish yoki namoyish etish", JKning 155-moddasi "Terrorizm" , JKning 155³-moddasi "Terrorizmni moliyalashtirish" hamda ma'muriy javobgarlik to'g'risidagi kodeksning 184²-moddasi "Diniy mazmundagi

materiallarni qonunga xilof ravishda tayyorlash, saqlash, olib kirish yoki tarqatish”hamda 184³-modda. Milliy, irqiy, etnik yoki diniy adovatni targ‘ib qiluvchi materiallarni tayyorlash, saqlash yoki tarqatish kabi xolatlar nazarda nazarda tutilganligi xam bu borada javobgarlikning muqarra ekanligini isboti desak mubolag‘a bo‘lmaydi. Mamlakatimizda ekstremizm va terrorizmning har qanday ko‘rinishda namoyon bo‘lishiga nisbatan murosasizlik muhitini yaratish, buzg‘unchi mafkuralarga qarshi immunitetni shakllantirish, huquqiy savodxonlik va ijtimoiy javobgarlik hissini oshirish maqsadida NNT, OAV, kinoindustriya, madaniyat va san‘at arboblarni jalb qilgan holda keng qamrovli kompleks ma‘rifiy tushuntirish ishlari olib borilayotganligini kurishimiz mumkin.

Radikallashuv:

Radikallashuv insonning terrorizm va ekstremistik mafkuralarni qo‘llab-quvvatlashga kelishi jarayonidir. Radikalizm eksterimizmning dastlabki ko‘rinishi bo‘lib, bunda asosan jamiyatning norozi kayfiyatdagi dindorlar qatlamini o‘z ichiga oladi. Mazkur qatlam o‘zining demokratiya va shariat o‘rtasidagi tafovutga keskin fikrini bildirish hamda unga tor doirada (o‘zaro oilaviy) qarshi chiqish bilan harakat qiladi. Bu kabi turdagi qatlamni “uyqudagi yachayka” deb atasa xam bo‘ladi.

Ayniqsa, yoshlar o‘rtasida profilaktika ishlarini olib borish juda muhim, chunki aynan yosh avlod turli xil omillar ta‘sirida turli g‘ayriijtimoiy va jinoiy guruhlarining salbiy ta‘siriga eng ko‘p ta‘sir ko‘rsatadi. Yoshlarning ijtimoiy va moddiy xavfsizligi, baholash va mulohazalarda tez-tez maksimalizm, psixologik etuklik, boshqalarning fikriga sezilarli darajada bog‘liqlik - bular yoshlar orasida radikal g‘oyalarning oson tarqalishi mumkinligi haqida gapirishga imkon beradigan sabablarning bir qismidir. Ayni paytda bu g‘oyalar yoshlar orasida keng tarqalmoqda. Turli xil ekstremistik guruhlar yetakchilari yoshlarni o‘z birlashmalariga jalb etib, ko‘pincha ularga barcha muammolarni, jumladan, moddiy muammolarni ham oson hal qilishni va‘da qilmoqda. Og‘ir yoshlar bunday tuzilmalar faoliyatida ishtirok etib, nafaqat o‘zlarining mavjud muammolarini hal etmasliklari, balki o‘zlari uchun ko‘plab yangi muammolarni yaratishlari, aslida, ularning kelajagini yo‘q qilishlari haqida ko‘pincha xayoliga ham keltirmaydilar. Albatta, bunday hodisalar oqibatlarini bartaraf etishdan ko‘ra, yoshlar o‘rtasida ekstremizm va terrorizmning oldini olish ancha foydali. Xususan, yoshlar o‘rtasida radikal ko‘rinishlarni kamaytirishga qaratilgan asosiy vazifalardan biri bu yoshlarda huquqiy madaniyatni yuksaltirish bo‘yicha kompleks tadbirlarni amalga oshirish. Bunga, xususan, tarbiya va ta‘lim sohasidagi huquqiy komponentni sezilarli darajada kengaytirish yordam berishi mumkin. O‘z huquq va erkinliklarini bilish yosh avlodda boshqalarning huquq va erkinliklarini, shu jumladan, ularning hayoti, salomatligi va qadr-qimmatini hurmat qilish tuyg‘usini rivojlantirishga yordam beradi.

Ekstremistik resurslar psixologik urush vositalaridan, dezinformatsiya, qo‘rqitish, jamoatchilik ongini manipulyatsiya qilish, tushuncha va faktlarni almashtirish vositalaridan keng foydalanmoqda. Terrorchi tashkilotlarning internet resurslarida terrorchilik xurujlari natijasida nishonga olingan davlatlarga yetkazilgan psixologik zarar alohida qayd etilgan.

Xulosa qilib aytganda, bugungi kunda butun dunyo uchun xatarga aylanib ulgurgan diniy ekstremizm va terrorizm muammosiga qarshi kurashishda ekstremizm va terrorizmning oldini olish bo‘yicha amalga oshiriladigan turli chora-tadbirlarning barchasi

tizimli bo'lishi kerak. Radikal mafkurasiga qarshi barcha uchun tushunarli bo'lgan diniy g'oya qo'llanishi lozim. Ayrim zamonaviy musulmonlarning diniy qarashlari siyosiyashtirilgan va mafkuraviydir. Shu munosabat bilan ularning qarashlarini siyosat va mafkuradan ijtimoiylashuvga o'zgartirish o'ta dolzarbdir.

References:

1. O'zbekiston Respublikasining 30.07.2018 yildagi "Yekstremizmga qarshi kurashish" to'g'risidagi №-489-son Qonuni.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 01.07.2021 yildagi PF-6255-son Farmoni
3. O'zbekiston Respublikasining Ma'muriy Javobgarlik to'g'risidagi Kodeksi
4. O'zbekiston Respublikasining Jinoyat Kodeksi
5. Diniy ekstremizm va terrorchilik" Rajabova.M.